*VUOLIJOKI, Hella Maria (Ella Marie; pseud. **Juhani Tervapää**), kirjanik ja majandustegelane, on olnud Carelia Timber Co ja Aunuksen Puuliike ettevõtete — Suojärvel asuvate saevabrikute peadirektor 1923—31 ja Vene õlieksportdi Soome osakonna Suomalainen Nafta O. Y. nõukogu juhataja 1931——38. Tegeliku põllupidajana on ta töötanud a. 1920 omandatud mõisas Marlebäck'is (Lõuna-Soomes). Alates 1931. a-st on V. teotsenud peamiselt kirjanikuna ja osutanud sel alal suurt viljakust. Nii on ta avaldanud näidendid: „Koidula" (Tall., 1932), „Hulkurivalssi" (Pori, 1935; eesti k. „Hulkurivalss", Tall., 1936), „Niskavuoren naiset" (Helsingi, 1936; eesti keeles „Niskamäe naised", Tall., 1936), „Juurakon Hulda" (Helsingi, 1937; eesti k. „Juuraku Hulda", Tall., 1938), „Justiina" (Helsingi, 1937; eesti k. „Justiina", Tall., 1938), „Naised ja naamarit" (Helsingi, 1938; sisaldab lühinäidendeid), „Vihreä kulta" (Helsingi, 1938) ja „Niskamäe leib" (eesti k. Tall., 1939). Neist näidendeist on mõned tõlgitud paljudesse keeltesse. Käsikirja järgi on Soome teatreis lavastatud V. näidendeid „Minister ja kommunist" (1933), „Palava maa" (ilm. eesti k. „Põlev maa", Tall., 1937) jt. V. on avaldanud ka romaani „Udutaguste Leeni Tartus" (Tall., 1933). — V. näidendeist on saanud mitmed, nagu „Koidula", eriti aga „Niskamäe naised", erakordselt suure menu osaliseks. „Niskamäe naistes" käsitellakse keskse küsimusena õigust armastusele väljaspool abielu seoses armastusega talu vastu; need probleemid pole just uudsed ega ole nende lahenduski igas suhtes õnnestunud. Lavatehniliselt ulatub see näidend siiski tublisti üle tavaliste keskpäraste lavateoste.

Isikl. jm. saadud andmed.

O. U.; T.

VÕRK, Enn, helikunstnik, sünd. 1. III 1905 vkj. Amblas riigiametniku, pärastise köstri pojana, sai üldhariduse Tallinna linna poeglaste humanitaargümnaasiumis (praeguses Gustav Adolfi gümnaasiumis) ja muusikalise hariduse a-st 1919 Tallinna konservatooriumis, mille lõpetas 1926 prof. A. Kapp'i (vt. ka *Suppl.*) kompositsiooniklassis helikunstniku diplomiga. V. oli Tallinna Jaani kiriku organistiks ja Jaani oratooriumi koori juhiks a-st 1926 kuni 1933. a. lõpuni, vahepeal üks a. (1929) ka Raadio Ringhäälingu orkestri juhiks. A-st 1933 toimib ta Tartu ülikooli muusikaõpetajana ja ülikooli kiriku organistina; ta on juhatanud ka *Cantate Domino* ja Tartu Helikunsti Seltsi segakoori ja 1933—1938 Tartu üliõpilassegakoori. Ka on V. olnud üldjuhiks mitmetel laulupäevadel. Helikunstnikuna on ta loonud sümfoonilisi, kammermuusikalisi ja instrumentaalteoseid, soolo- ja koorilaule. Oma laulude rahvapärasuse tõttu on V. lauljaskonnas õige populaarne.

A. K a s e m e t s, Eesti muusika arenemislugu (1937); isikl. jm. saadud andmed. *J. A.*

VÕSU, vt. **AVIKSOO**.

VÄLI, Jüri (inglisepärastatud nimi **George Valley**), põllumajandusteadlane ja bakterioloog, sünd. 27. IV 1887 vkj. Vigala khk-s Velise v. Nõlva-Aasa talurentniku pojana, õppis Nurtu vallakoolis, Järvakandi ministeeriumikoolis, Tallinna linnakoolis ja 1903—06 Pihkva põllutöökeskkoolis. Siirdunud seejärel P.-A. Ühendriigesse, töötas ta trükitöö ja raamatuköitmise alal, õppides ühtlasi 1908—12 Ohio osariigis Cleveland'is õhtukoolis ja 1912—17 põllumajandusteadust Ohio riiklikus ülikoolis Columbus'es, kus omandas *Bachelor of Science* ja siis *Master of Science* astme; a-il 1921—26 õppis ta Yale'i ülikoolis New Haven'is ja lõpetas selle dr. phil. astmega bakterioloogia alal. V. on töötanud nimetatud ülikoolides assistendina bakterioloogia alal, stipendiaadina ja instruktorina Yale'i ülikooli juures ja a-st 1930 viimases assistentprof-na. Eduka õppetegevuse ja uurimistööde eest on ta valitud ms. ühingute *Society of American Bacteriologists* ja *American Association for the Advancement of Science* liikmeks. Ka on V. avaldanud trükis iseseisvalt ja koos teistega hulga teaduslikke kirjutisi ning töid; neist väiksem osa käsitleb küsimusi desinfektsiooni ja biokeemia alalt, suurem osa aga CO_2-gaasi toimet mikroobide kasvule ja mitmekesiseis bioloogilistes protsessides.

Isikl. saadud andmed. *K. S.*

VÄRAT, Aleksander, vaimulik ja venestusaja tegelane, sünd. 27. X 1858

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 381